

Iagttagelser af efterårstrækket over Dueodde

Af

ERIK BIERING og SØREN P. SILLEHOVED

(With a Summary in English: Observations on Autumn Migration at Dueodde, Island of Bornholm)

Det er næppe almindeligt kendt, at Dueodde på Bornholm er en udmærket efterårstrækkelokalitet, og vi har derfor fundet det berettiget at publicere den række af observationer, som vi har gjort i årene 1959—62. Det drejer sig ikke om noget stort og ensartet materiale, så en grundigere bearbejdelse er ikke mulig. Dog viser iagttagelserne, at der her er tale om et træksted, og desuden at dette træksted har visse særpræg, som vi dog kun aner.

Dueodde er som bekendt Bornholms sydspids, og stedet er velegnet til trækobservationer. Øens temmelig lige syd- og østkyster mødes her og danner en spids, der kan samle det meste af trækket. Fra en række høje klitter ude på spidsen er der udsigt ikke alene over havet, stranden og det brede klit- og hedebælte, men også over plantagerne længere inde i landet. Desuden kan man overse et langt stykke af kysten mod Rønne.

Vore første observationer er fra 1959. Dette år observerede PELLE ANDERSEN-HARILD, FLEMMING INGSTRUP og E. B. fire dage i oktober måned (den 19. til 23. okt.). Observationerne begyndte ved solopgang (kl. 6), og hvis der var træk, fortsatte vi, til dette hørte op. Det skete mellem kl. 9 og 13.30. Kun den 22. var der intet træk, men denne dag var vejret også usædvanlig dårligt.

I de tre dage, hvor vejret var tåleligt, konstateredes et pænt småfugletræk og et lille rovfugletræk. Af tabellen fremgår det, i hvor høj grad Grønsisken (*Carduelis spi-*

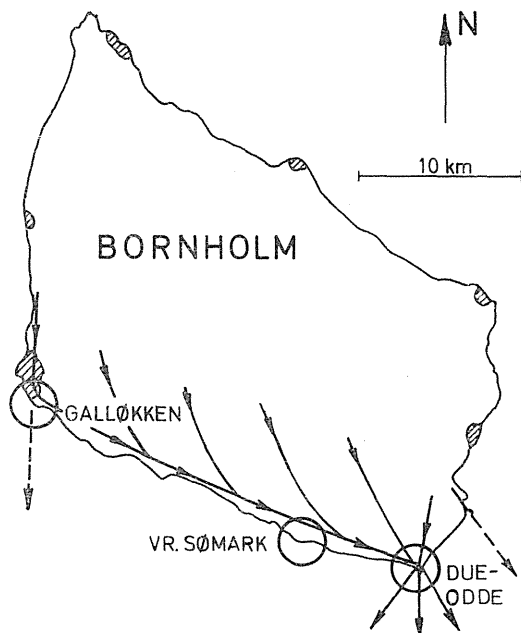

Fig. 1. Trækveje på Bornholm.

Fig. 1. Migration routes on Bornholm.

nus) dominerede småfugletrækket, ligesom 21 trækkende Låddenbenede Musvåger (*Buteo lagopus*) må siges at være et pænt antal.

En række arter trak mere fåtalligt. Således Dværgefalk (*Falco columbarius*) 3, Tårnfalk (*Falco tinnunculus*) 1, Sanglærke (*Alauda arvensis*) 147, Krage (*Corvus corone cornix*) 30, Sjagger (*Turdus pilaris*) 140, Grønirisk (*Carduelis chloris*) 74 og Dompap (*Pyrrhula pyrrhula*) 64. Dertil kommer enkelte andre arter, og som en lille kuriositet

gjorde en Nøddekrige (*Nucifraga caryocatactes*) trækforsøg den 20. Samme dag sås tre rastende fugle af denne art.

I efteråret 1960 var vor aktivitet meget begrænset, idet kun E. B. observerede den 18. og den 22. oktober. Observationerne begyndte henholdsvis kl. 8.30 og 7.10 og sluttede efter trækkets ophør kl. 11.50 og 9.45. Observationerne den 18. svækkes ved, at der var et ret betydeligt træk af Låddenbenet Musvåge, som var svært at følge. Småfugletrækket blev derfor i nogen grad negligeret og er derfor udeladt af tabellen.

Iagttagelserne havde visse ligheder med observationerne i 1959, idet Grønsisken i meget høj grad dominerede småfugletrækket, medens der samtidig trak mange Låddenbenede Musvåger. Iøvrigt var der dette år invasion af Låddenbenet Musvåge her i landet.

En morsom iagttagelse gjordes den 22. da 12 Snespurve (*Plectrophenax nivalis*) sås trække.

I efteråret 1961 foretog vi betydelig flere observationer allerede fra slutningen af september (S. P. S. og/eller E. B.). Vi observerede den 27. sept. og den 4., 11., 14., 18., 19., 22. okt. Der var godt træk på alle observationsdagene. Desværre blev trækket den 11. okt. ikke fulgt tilstrækkelig nøje og er derfor udeladt i tabellen. (Det drejede sig væsentligst om finker og Tornirisker (*Carduelis cannabina*). Observationerne begyndtes ved solopgang, men sluttedes for de fleste dages vedkommende ved 7–8 tiden. Undtagelser er den 18. og den 19. okt., da de fortsattes til trækkets ophør (kl. 9.45 og kl. 9.30).

Småfugletrækket var i hele perioden domineret af Grønsisken, mens rovfugletrækket svigtede næsten totalt. Småfugletrækket var efter forholdene usædvanligt fint den 19. oktober. Foruden de »faste« fugle: Grønsisken 1265, Bogfinke (*Fringilla coelebs*) 317 og Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla*) 60, trak en række mere eller mindre usædvanlige arter: Grønirisk 276, Tornirisk 249, Bjergirisk (*Carduelis flaviro-*

stris) 235, Dompap 75, Gulspurv (*Emberiza citrinella*) 4 og Rørspurv (*Emberiza schoeniclus*) 59.

Vi havde ikke ventet at se gåsetræk i større stil herovre. Den 11. oktober trak imidlertid 18 Sædgæs (*Anser fabalis*), den 18. trak 94 Blisgæs (*Anser albifrons*) og 26 gæs sp., den 19. trak 1 Sædgås, 7 Grågæs (*Anser anser*) og 57 gæs sp., og den 20. sås 35 Sædgås flyve mod Dueodde over Sydbornholm.

I efteråret 1961 var der invasion af Skovskader (*Garrulus glandarius*), og det mærkedes også på Dueodde. Den 11. oktober gjorde 77 Skovskader trækforsøg, og den 19. var der 60. Denne dag var de ledsaget af fem Nøddekriger og en Husskade (*Pica pica*).

Iøvrigt gjordes følgende iagttagelser af interesse: Lærkefalk (*Falco subbuteo*): 27. sept.: 1, 18. okt.: 1, Vandrefalk (*Falco peregrinus*) 18. okt.: 1, Huldue (*Columba oenas*) 11. okt.: 13, 22. okt.: 30, Ringdue (*Columba palumbus*) 22. okt.: 10, Misteldrossel (*Turdus viscivorus*) 21. okt.: 10, Sjagger, 21. okt.: 8, Vindrossel (*Turdus iliacus*) 21. okt.: 105, Hvid Vipstjert (*Motacilla alba*) 4. okt.: ca. 850, Kvækerfinke 14. okt.: ca. 600.

I 1962 begyndte vi observationerne allerede først i september og fortsatte dem til ind i oktober (S. P. S. og/eller E. B.), men resultatet blev alligevel ret magert. Den 4. og 14. sept. og den 12., 14., 15., 17., 19. og 20. okt. var der træk af betydning, mens dette ikke var tilfældet den 25. sept. og den 16. okt. Den 16. okt. var grunden til det svigtende træk formentlig dårligt vejr.

Den 14. okt. var der fint småfugletræk, men det blev desværre ikke fulgt nøjere og er derfor ikke talt med i tabellen. Observationerne begyndte ved solopgang, og de dage, der var egentligt træk, sluttedes de ved dettes ophør (kl. 8.30–11.30). En undtagelse er den 4., 14. og 17. okt., da de sluttedes henholdsvis kl. 6.00, 6.30 og 7.15.

Småfugletrækket var temmelig svagt midt i oktober, d.v.s. netop den periode,

Liste over de almindeligst og regelmæssigst trækkende arter.

	1959	1960	1961	1962
Låddenbenet musvåge (<i>Buteo lagopus</i>)	21	77	—	55
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	30	4	—	161
Våge sp. (<i>Buteo sp.</i>)	4	16	—	59
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	13	8	5	45
Grønsisken (<i>Carduelis spinus</i>)	1235	783	2913	333
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	25	42	733	106
Kvækerfinke (<i>Fringilla montifringilla</i>)	52	15	665	732
Antal dage observeret	4	2	7	10

hvor vi gjorde mest ud af observationerne. Dette skyldes antagelig, at der forud var gået en måned med godt vejr. Således var det højeste antal Grønsiskener på en dag 165. Derimod optrådte Kvækerfinke og Lille Korsnæb (*Loxia curvirostra*) relativt talrigt. Højeste antal Kvækerfinker på en dag var 444, mens højeste antal Lille Korsnæb var 96. I hele perioden sås 307 korsnæb. Disse iagttagelser må sikkert sættes i forbindelse med den foregående sommers korsnæbinvasion og den følgende vinters noget mindre kvækerfinkeinvasion.

I begyndelsen af september observeredes desuden et vist træk af Hvid Vipstjert, som fortsatte i det små helt hen til den 20. oktober. Den 4. september trak 138 og den 14. trak ca. 500.

Rovfugletrækket kom midt i oktober op på en ganske uventet størrelse, idet antallet trækkende Musvåger (*Buteo buteo*) en dag passerede de hundrede, og spurvehøgetrækket (*Accipiter nisus*) en dag nåede op på 27 fugle.

Som noget nyt så vi også en smule svanetræk. Alt i alt observeredes 9 Sangsvaner (*Cygnus cygnus*), 6 Knopsvaner (*Cygnus olor*) og 51 svaner sp. Desuden så flere rastende Sangsvaner og en enkelt Pibesvane (*Cygnus columbianus bewickii*).

Den 12. oktober så vi for første gang havtræk i større stil. 896 ænder trak forbi i retninger mellem V og SV, og af de 242, der bestemtes, var 175 Pibeænder (*Anas penelope*).

Endelig kunne spætteinvasionen også

noteres herovre. En Sortspætte (*Dryocopus martius*) og femten Store Flagspætter (*Dendrocopos major*) gjorde trækforsøg.

Til belysning af trækket over Bornholm i almindelighed har vi også nogle iagttagelser fra Galløkken ved Rønne og Vr. Sømark ved Pedersker. Galløkken er Bornholms andet sydvendte hjørne. Stedet er ikke nogen spids, men en bugtet kyststrækning med høje bevoksede lerskrænter og dårligt udsyn. På denne lokalitet observeredes to gange i 1962 (henholdsvis KNUD NIELSEN og S. P. S.). Begge dage var der et betydeligt småfugletræk langs kysten mod Dueodde. Den 3. oktober, da vejret var fint, trak der på halvanden time 834 småfugle af de almindelige arter, og den 10. oktober trak der ca. 500, mens en flok duer sp. på ca. 100 trak ud.

I 1963 observerede E. B. en enkelt dag (31. august) og konstaterede et meget betydeligt træk af Mursejler (*Apus apus*), Landsvale (*Hirundo rustica*) og Bysvale (*Delichon urbica*). Ca. 1000 Mursejlere, ca. 2000 Landsvaler og ca. 8000 Bysvaler trak ud eller gjorde trækforsøg.

I Vr. Sømark er forholdene heller ikke ideelle. Iagttagelserne her er gjort fra et sommerhus en lille kilometer oppe i landet, hvorfra der er udsigt over en temmelig åben strækning ned mod havet (E. B.). Småfugletrækket får man kun et ret forvirret indtryk af, idet der foregår træk i begge retninger langs kysten, dog mest mod Dueodde.

Derimod har vi nogle konkrete observa-

tioner af rovfugle. Den 16. oktober 1960 trak således 35 Låddenbenede Musvåger, 3 Musvåger, 5 våger sp. og 11 Spurvehøge mod Dueodde. Den 17. iagttoges 8 Låddenbenede Musvåger og en Spurvehøg.

Endelig kan vore iagttagelser af rastende fugle måske være af en vis interesse i denne forbindelse. I så fald bør den Hvide Vipstjert fremhæves. Den forekommer overordentlig almindeligt i træktiden. Ligeledes er droslerne talrige. Et forsøg på at opsummere vore iagttagelser af de forskellige drosselarter på Sydbornholm (be-grænset af en linje Rønne—Østermarie—Svaneke) i oktoberferien har givet følgende resultat:

	1959	1960	1961	1962
Misteldrossel	16	1253	96	12
Sjagger	510	11050	213	1658
Vindrossel	495	3200	1255	1200

Også vadefugle og nattrækkende småfugle raster almindeligt på øen. På vaderlokaliteterne, der navnlig er beliggende langs syd- og østkysten, ses næsten alle de almindelige arter regelmæssigt. Nogle forekommer endog usædvanlig talrigt (Tinksmed (*Tringa glareola*), Mudderklire (*Tringa hypoleucos*), Sandløber (*Calidris alba*) ses også almindeligt.

Hermed har vi gjort rede for de spredte iagttagelser, vi har samlet gennem de sidste par år, og det er vort håb, at emnet »efterårstrækket over Dueodde« engang må blive gjort til genstand for en grundigere og mere videnskabelig undersøgelse.

SUMMARY IN ENGLISH

Observations on autumn migration at Dueodde, Island of Bornholm

Attention is drawn to Dueodde as an excellent locality for the study of autumn migration. A list of the most common species is given. Although

observations were carried out intermittently, the preliminary results stress the desirability of more intensive studies on the migration at Dueodde.

Modtaget 3. december 1963.

ERIK BIERING, Fuglebakkevej 89, København F.

SØREN P. SILLEHOVED, Store Torv 2, Rønne.